

«Derfor blir vi her»

- innvandrere i Distrikts-Norge

Innhold

- s. 3 Direktørene har ordet
- s. 4 Innvandring er redningen for Distrikts-Norge
- s. 5 Spørsmålene Norge vil ha svar på
- s. 6 Innvandrere gir positive tall
- s. 8 Tabell og fakta

Funn:

- s. 11 Innvandrernes stemmer
- s. 12 Ubenyttet ressurs i arbeidslivet
- s. 13 Boligkjøp er vendepunktet
- s. 14 Kjennskap til nordmenn er viktig for trivselen
- s. 15 Avgjørende å bli sett
- s. 16 Ulike innvandrergupper har ulike erfaringer
- s. 17 Push-, pull- og stay-faktorene
- s. 18 Hvorfor blir innvandrerne boende?
- s. 19 Hvorfor flytter innvandrerne?
- s. 20 Mer tolerante og åpne samfunn

Løsninger & råd:

- s. 21 Inkludering er et samfunnsansvar
- s. 22 Gode grep

Etterlyser helhetlig integrerings- og inkluderingsarbeid

Rapporten «Derfor blir vi her» - innvandrere i Distrikts-Norge, får frem innvandrernes egne fortellinger om hvorfor de blir boende i et lokalsamfunn som sårt trenger dem.

Det er altfor få eksempler på kommuner som virkelig tar på alvor at sammensetningen av mennesker i kommunene i dag er under stor forandring og utvikling. Hverken lokalt, regionalt eller nasjonalt klarer vi å se distriktpolitikk, integrerings- og inkluderingspolitikk i sammenheng.

Selv om mange kommuner gjør en god jobb med bosetting og kvalifisering av flyktninger, ser vi at det kommunale inkluderingsarbeidet ikke er helhetlig.

Informantene i NIBR-rapporten legger vekt på de samme positive egenskapene ved stedet de bor på som alle andre; barns oppvekstvilkår, trygghet, et godt lokalmiljø, arbeid og egen bolig.

Selv om folk flest er høflige, vennlige og relativt positive til at innvandrere bosetter seg i kommunen, lever innvandrerbefolkningen mer på siden av enn sammen med folk som bor i kommunen fra før.

Vi ser at kommuner forsøker å få folk til å flytte tilbake gjennom ulike prosjekter - med varierende suksess. Mange kommuner sliter med å tiltrekke seg kompetanse i tråd med lokale arbeidskraftsbehov.

Innvandrere kan være del av løsningen på denne utfordringen. Kommuner, næringsliv og frivillige må se at de har felles interesser i å omfavne mangfoldet - både som kjerneverdi og i form av praktiske tiltak.

Vi er opptatt av å få fram gode eksempler for å inspirere til en mer helhetlig satsing. Med de rette grep kan dette bildet endre seg til noe svært positivt for Distrikts-Norge – og dermed for hele nasjonen.

Geir Barvik

Direktør Integrerings- og mangfoldsdirektoratet

Halvor Holmli

Direktør Distriktssenteret

Om denne rapporten

Dette er populærversjonen av rapporten «Derfor blir vi her» - innvandrere i Distrikts-Norge. Studien er bestilt av Distriktssenteret og Integrerings- og mangfoldsdirektoratet (IMDi), og utført av Norsk institutt for by- og regionforskning (NIBR)

Innvandring er redningen for Distrikts-Norge

Høsten 2011 intervjuet NIBR 46 mennesker for å finne ut mer om av hva som får innvandrere til å trives og blir boende i distriktet.

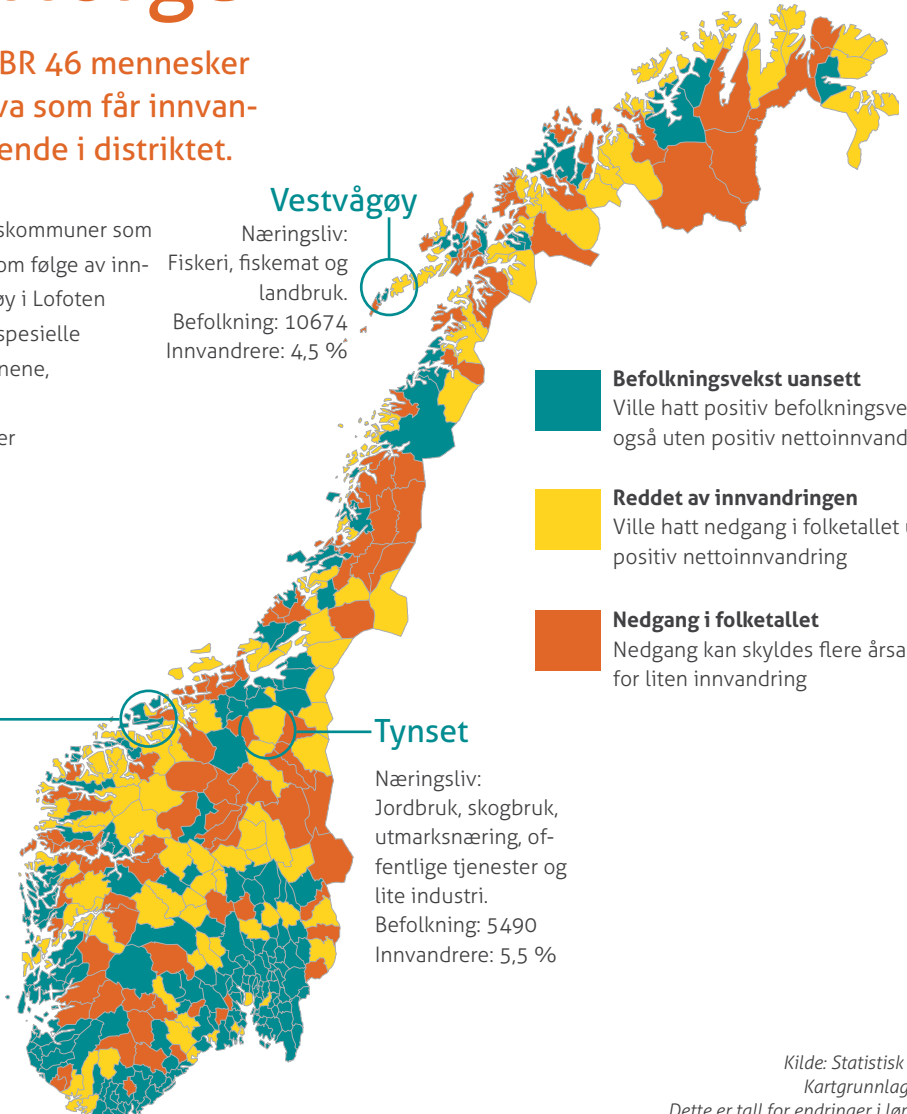
Undersøkelsen er gjennomført i distriktskommuner som alle har hatt en svak befolkningsvekst som følge av innvandring; Haram på Sunnmøre, Vestvågøy i Lofoten og Tynset i Østerdalen. For å få med de spesielle særtrekkene ved de forskjellige kommunene, har også informanter i lokalt næringsliv, sivilsamfunn og kommunale myndigheter bidratt med synspunkter og kunnskap.

Disse kommunene representerer tre forskjellige bo- og arbeidsmarkedsregioner med ulik geografi, sammensetning av innvandrebebefolkning og næringsstruktur.

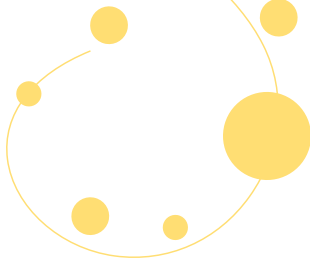
Vestvågøy
Næringsliv:
Fiskeri, fiskemat og landbruk.
Befolkning: 10674
Innvandrere: 4,5 %

Haram
Næringsliv:
Maritim industri, verft, supply, møbel og fiskeforedling.
Befolkning: 8739
Innvandrere: 8,6 %

Tynset
Næringsliv:
Jordbruk, skogbruk, utmarksnæring, offentlige tjenester og lite industri.
Befolkning: 5490
Innvandrere: 5,5 %

-
- Befolkningsvekst uansett**
Vilte hatt positiv befolkningsvekst også uten positiv nettoinnvandring
  - Reddet av innvandringen**
Vilte hatt nedgang i folketallet uten positiv nettoinnvandring
  - Nedgang i folketallet**
Nedgang kan skyldes flere årsaker enn for liten innvandring

Kilde: Statistisk sentralbyrå
Kartgrunnlag: Kartverket
Dette er tall for endringer i løpet av 2011
Befolkningstall 2010 SSB
Befolkning, Norge: 4858199, Innvandring 9,5 %

Spørsmålene Norge vil ha svar på

På oppdrag fra Distriktsenteret og Integrerings- og mangfoldsdirektoratet (IMDi) har Norsk institutt for by- og regionforskning (NIBR) forsøkt å finne svar på spørsmål som:

- *Hva skal til for at flyktninger, familieinnvandrere og arbeidsinnvandrere velger å bli boende i en distriktskommune og vurderer denne som et fremtidig bosted?*
- *Hvordan påvirkes trivsel og bolyst av om innvandrerne opplever å få brukt sine ressurser lokalt?*
- *Hva betyr egen deltakelse i lokalsamfunnet for opplevelse av bolyst?*
- *Hvordan opplever innvandreren å bli verdsatt og tatt i mot lokalt?*
- *Hvordan opplever innvandreren at det ligger til rette for å gjennomføre sitt/familiens livsprosjekt i den aktuelle distriktskommunen?*

Problemstillingene drøftes i lys av innvandrerens egne perspektiver og erfaringer. Rapporten belyser de gjensidige relasjonene mellom innvandreren og innvandrerenes familie på den ene siden, og stedet, inkludert lokalbefolkningen, næringsliv, myndigheter og sivilsamfunn på den andre siden.

Hovedfunnet er at innvandrere opplever Distrikts-Norge som et godt sted. Vi tolker likevel mange av svarene på en slik måte at distriktskommunene ikke har tatt inn over seg de mulighetene mangfoldet av innbyggere gir.

Innvandrere gir positive tall

Distriktsutvikling og innvandring er tett sammenkoplet. Norge er avhengig av at det bor folk i distriktene, og innvandrere gjør det i økende grad.

I 2010 var tilflyttingen av innvandrere høyere enn utflyttingen i 409 av landets 430 kommuner. Uten innvandring ville 118 kommuner hatt nedgang i folketallet i 2011. Alle de tre kommunene NIBR har studert, ville hatt befolkningsnedgang uten innvandring.

Haram legger stor vekt på hvordan arbeidsinnvandrere kan bidra til økonomisk utvikling, og at det flerkulturelle mangfoldet er et gode for kommunen. Tynset og særlig Vestvågøy, er mest opptatt av å sikre gode levekår for flyktningene. Tynset gjør mye for å fremstå som en internasjonal kommune for flere enn flyktninger. Flerkulturelt mangfold fremheves som en positiv kvalitet for stedet.

Tabell og fakta

Tabell 1: Innvandring etter innvandringsgrunn og innvandringsår¹

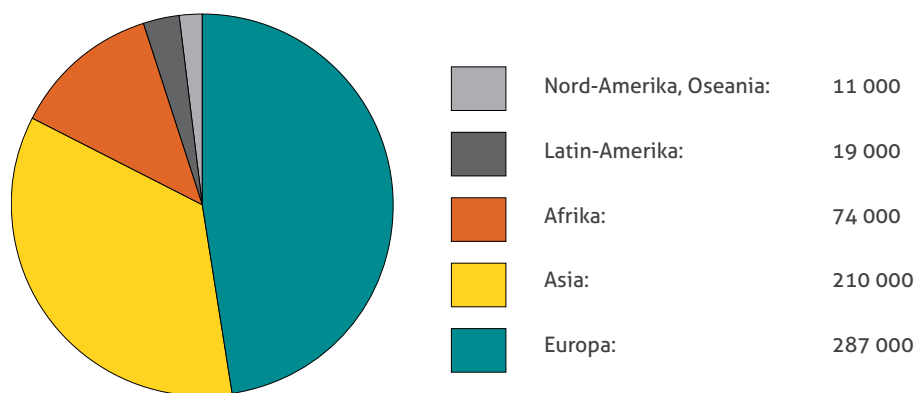
Innvandringsår	I alt	Arbeid	Familie	Flukt	Utdanning ²	Andre	Uoppgitt innvandringsgrunn ³
2000	18964	1997	7607	7143	2131	86	0
2005	23910	6433	10426	3920	3034	97	0
2010	50251	23775	14762	6172	5270	123	149

1. Førstegangsinnvandringer blant innvandrere med ikke-nordisk statsborgerskap
2. Au parrer har utdanning som innvandringsgrunn

3. Fra 2009 kan personer bli registrert med uoppgitt innvandringsgrunn. Dette skyldes de nye registreringsreglene for EU/EØS/EFTA-borgere som fra 1. oktober 2009 ikke lenger trenger å

søke om oppholdstillatelse. For mer informasjon om registreringsordning for EØS-borgere: <http://www.udi.no/>

Figur 1: Innvandrere og personer født i Norge av innvandrerforeldre - etter landbakgrunn.

Tall pr 1/1 2011 Kilde: www.ssb.no/innvandring/main.shtml

Tabell 2: Ulike innvandrerkategorier har ulike rettigheter og utløser ulike tilskudd til kommunene

Kategorier av innvandrere	Flyktninger	Familieinnvandrere	Arbeidsinnvandrere
Hva får innvandrere av kommunen?	Introduksjonsprogram: Opplæring i norsk og samfunnskunnskap Bolig Introduksjonsstønad Praksis	Norskopplæring (Men ikke alle familieinnvandrere har denne retten)	Ingen ordninger, men kan være lokale tilbud
Hva får kommunen i tilskudd?	Kr. 581.500 over fem år pr. bosatt person Norskopplæring: kr. 111.000 over tre år	Norskopplæring: kr. 42.000 pr. år	Befolkningsøkning fører til økte skatteinntekter og statlige overføringer

Innvandrerernes stemmer

Innvandrerne som har valgt å bli boende, opplever å bli sett, tatt vare på, og å være noen. De legger vekt på trygghet og gode oppvekstvilkår for barn, og muligheter til å gjennomføre sitt eller familiens livsprosjekt. Småsamfunnets gjennomsiktighet oppleves mer som et gode enn en ulempe.

«Vi fikk problemer med barnepass til vår datter da dagmammaen ikke kunne passe henne lenger. Da var det en pensjonistnabo som stilte opp og sa at hun kunne passe henne. Nå er hun blitt bestemor for barna. Sånn er det her.»

Flyktningfamilie på Tynset

«Vi arbeider begge veldig mye. Vi har fast jobb og jobber begge fulltid. I virkeligheten jobber vi masse overtid. Vårt fokus er på jobben og å tjene til livets opphold. På den måten har vi greid å kjøpe eget hus og ha en høy levestandard. Vi jobber så mye som vi kan. Overtidsarbeid er også ekstra godt betalt.»

Flyktningpar

«Hvis jeg skulle flyttet, skulle jeg flyttet lenger nordover. Klimaet er ikke noe problem; tvert imot. Det har vært spesielt bra siden 1997. Vi har hatt bra somre siden. Somrene blir varmere og varmere. Om 5- 10 år kan vi sannsynligvis dyrke mais her [ler]. Eller plante eksotiske frukttrær. Jeg er blitt en garva lofoting. Jeg tester meg selv når det regner eller det er vinterstormer: Er du fremdeles Lofoten-patriot? Svaret er alltid ja!»

Familieinnvandrere i Vestvågøy

«En mann jeg kjenner som snart skulle bli far var opptatt av skolen til ungene. Han ønsket at barnet skulle lære arabisk skikkelig på skolen, og de flyttet for at sønnen skulle få bedre undervisning i arabisk.»

Flyktning

«Språket er nøkkelen. Du kan ikke komme inn i huset uten den nøkkelen. Med mindre du ødelegger huset.»

Afrikansk flyktning

«Folk her er ikke egentlig interessert i oss. De spør hvordan det går, men de er ikke ordentlig interessert. Da vi ankom første gang, virket folk veldig interessert, og mange kom på besøk. Kanskje er det vi som påvirker den manglende interessen vi opplever også? Livet er så hektisk. Folk har ikke tid til hverandre. Jeg savner å ha naturlig kontakt med nordmenn. Folk har ikke tid eller overskudd til å besøke hverandre. De vet ikke hvem vi egentlig er.»

Kvinne i Vestvågøy

Ubenyttet ressurs i arbeidslivet

Deltakelse i arbeidslivet betyr mye for innvandrernes sosiale liv, samt for å lære norske sosiale og kulturelle koder.

Alle informantene hadde jobb da de ble intervjuet. Flere har redusert stilling, er vikarer eller midlertidig ansatt. Mange får ikke brukt kompetansen de har med seg fra sitt opprinnelsesland.

De fleste uttrykker forståelse for at det er slik. Samtidig gir de uttrykk for at de ønsker å lære skikkelig norsk og videreutvikle sin kompetanse slik at de kan få mer interessante og bedre betalte jobber.

Jobber overtid for å heve levestandard

De som har hatt mulighet til det har jobbet mye overtid for å bygge opp den materielle levestandarden. Det rapporteres om en opplevd konkurranse i arbeidsmarkedet mellom arbeidsinnvandrere, flyktninger og lavt kvalifiserte nordmenn.

Kartlegger ikke innvandrernes ressurser

Lite blir gjort for å kartlegge hvordan kompetansen til arbeidsinnvandreres ektefeller kan nyttiggjøres i det lokale arbeidsmarkedet. Ulike innvandrer-kategorier har ulike tilpasninger. I motsetning til flyktninger, som gjerne trenger bistand til å komme inn i arbeidslivet, skaffer arbeidsinnvandrere jobb selv. Kjønnsforskjeller er betydelige i arbeidsmarkedet. Kvinners medbrakte kompetanse og ressurser blir dårligere kartlagt og sjelden tatt i bruk.

Selv om alle informantene hadde jobb, var arbeidsledigheten blant innvandrere høyere enn blant hele befolkningen i de tre casekommunene i perioden 2001-2011.

Boligkjøp er vendepunktet

Innvandrerne i undersøkelsen er som andre; de vil gjerne eie fremfor å leie bolig.

Innvandrerne i undersøkelsen er sterkt motivert for å eie egen bolig. Blant de som ble intervjuet i undersøkelsen, var det like vanlig å eie som å leie. Kjøp av bolig signaliserer et langsiktig ønske om å bo i kommunen, noe som gir tillit hos lokalbefolkningen.

Mange opplevde boligkjøpet som et vendepunkt. Da skjønnte naboene og andre at «innvandreren» ville etablere seg på stedet og bli en av dem. For mange var kjøp av bolig inngangsbilletten til å bli inkludert.

Men flere har opplevd problemer med å få banklån på grunn av sikkerhet og krav til egenkapital. Det var liten kjennskap til startlån, bostøtte og annen tilrettelegging for boligkjøp fra Husbanken.

Det ble rapportert om forskjellsbehandling på leiemarkedet. Når utleierte hørte aksent, medførte det at innvandrere ikke ble vurdert som leietaker. Nettverk og referanser lokalt blir da avgjørende.

Kjennskap til nordmenn er viktig for trivselen

Betydningen av å bli kjent med i hvert fall én nordmann lokalt er viktig for trivsel og videre inkludering i lokalsamfunnet.

Innvandrere med stort sosialt nettverk som inkluderer nordmenn, er de som trives best på stedet. Innvandrernes barn får jevnt over lett venner. Opprinnelsesland ser ut til å ha liten relevans for hvem som inngår i venneklokken. Likevel deltar de noe mindre i organiserte fritidsaktiviteter enn norske barn.

Voksne har begrenset tid til sosial deltakelse på grunn av lange arbeidsdager, språkundervisning og oppfølging av familien. Deltakelse i kirken og annet religiøst liv oppleves positivt selv om mange ikke har egne organiserte religiøse samfunn lokalt. En del deltar i lokale lag og foreninger, særlig i idrett. Deltakelse i lokalpolitikken er mer uvan-

lig – selv om det på Tynset finnes viktige rollemodeller. På tross av at mange lag og organisasjoner trenger flere medlemmer og ny giv, er det ingen av informantene som kjenner til at organisasjonslivet gjør noe aktivt for å tiltrekke seg nye medlemmer blant innvandrerbefolkningen.

Internett betyr mye for trivsel og kontakt

Så godt som alle informantene opprettholder nettverk med personer i opprinnelseslandet og/eller i andre deler av verden. Gode og rimelige kommunikasjonsmuligheter, inkludert Internett og Skype, betyr svært mye for sosial trivsel blant informantene.

Arbeidsinnvandrere fra Polen

Piotr (35 år) bor med kone og to barn på 7 og 13 år på Flemsøya, en av de ytre øyene i Haram kommune. Han jobber som montør på Rolls Royce Marine AS i Longva. Ved siden av en god jobb betyr barnas trivsel mye for at han opplever det som attraktivt å bo på øya.

Selv har han liten tid til sosiale aktiviteter utenfor jobben; å lære seg norsk og å hjelpe barna med lekser tar mye tid. Men han er med på en del sosiale aktiviteter gjennom barna. "Et veldig bra tiltak", sier Piotr om grillfesten skolen arrangerte for elever og foreldre. Da ble både foreldre og barn kjent med hverandre.

Avgjørende å bli sett

Å bli sett som individ, «å være noen», har stor betydning for hvordan innvandrere opplever å bli møtt lokalt.

Innvandrerne selv tror det er mye lettere å bli gjenkjent, å være noen, å bli en som andre bryr seg om på et lite sted, enn i en stor by.

Med få unntak har informantene et positivt inntrykk av nordmenn. De beskrives som vennlige, høflige og hjelpsomme. Samtidig gis det uttrykk for at nordmenn kan være reserverte, tilbakeholdne og ikke virkelig interessert i dem. Informantene merker lite til rasisme og diskriminering i lokalmiljøet, men noen opplever at lokale sosiale

nettverk kan være tette, ekskluderende og vanskelig å komme på innsiden av.

«I dag er vi 8735 innbyggere i kommunen. I går var vi 8734 innbyggere. Det betyr at DU betyr noe for kommunen. Du har alle plikter og alle rettigheter.» Slik starter flyktningkonsulentene i Haram alle mottakssamtaler.

Ulike innvandrergrupper har ulike erfaringer

Flyktninger og arbeidsinnvandrere har helt ulike erfaringer med lokale myndigheter.

Mens flyktninger får oppfølging og informasjon gjennom godt organisert flyktningstjeneste lokalt, opplever arbeidsinnvandrere at de er mer overlatt til seg selv. Familieinnvandrere har gjerne gode nettverk lokalt og opplever ikke dette problemet på samme måte.

Den første jobben

Arbeidsinnvandrere kommer på grunn av arbeid. De flytter til kommunen fordi de har fått jobb der. Det er også den største forskjellen mellom flyktninger og arbeidsinnvandrere. Flyktninger kan ha fått bistand gjennom for eksempel praksisplass, mens arbeidsinnvandrere finner jobb selv.

Videre er det forskjeller i hvordan de to gruppene etablerer seg med egen bolig. Jo lengre innvandrere bor et sted, jo mindre er forskjellen mellom dem. Muligheter for besøk i og fra opprinnelseslandet er størst for innvandrere fra Europa og minst for innvandrere fra andre deler av verden. Disse vil også ofte være politiske flyktninger.

Politiske flyktninger er dermed mer prisgitt lokale forhold i Norge fordi de ikke har samme valg knyttet til retur som arbeidsinnvandrere.

Arbeidsinnvandrerne er de som uttrykker størst frustrasjon med norsk byråkrati og regelverk.

Familie får lettere kontakt

Familiesituasjonen har betydning for tilknytning til lokalsamfunnet. Familier med barn har flere arenaer der de kan oppnå kontakt med lokalbefolkningen. Enslige har gjerne mer behov for, og noen ganger bedre tid til, slik kontakt. Kommunene må bidra til at folk trives og kan realisere sitt livsprosjekt.

Kommunene mangler en helhetlig satsing

NIBR fremhever at kommunene organiserer sitt arbeid overfor innvandrere på ulikt vis, men mangler en helhetlig tilnærming til alle kommunens innvandrere.

Drømmer om å bruke utdannelsen og kompetansen

Beata fra Polen har bodd fire år på Tynset. Søsteren og hennes familie bor også her. Beata jobber som ufaglært på et bakeri, mens søsteren jobber som renholder. Av og til er Beata vikar på søsterens renholdsjobb. Drømmen er å få brukt sin utdanning og kompetanse. Hun er utdannet som det man i Polen betegner som teknolog-gastronomi - en ernæringsfaglig utdanning. Hun trenger hjelp til å få denne godkjent, og å få tillegg eller påbygging som kan være nødvendig ut fra norske forhold eller krav. «Jeg vil jobbe! Helst vil jeg jobbe på et kjøkken på skole, sykehus, sykehjem eller restaurant» sier hun. Beata er et typisk eksempel på en familieinnvandrer som er gift med en arbeidsinnvandrer. Ingen har ansvar for å kartlegge, godkjenne eller komme med råd om etterutdanning for at hennes kompetanse kan brukes i det norske samfunnet.

Push-, pull- og stay-faktorene

Nøkkelen til å få mennesker til å trives og bli boende, er å skape stedstilhørighet.

Push-faktorer handler mest om forhold som får mennesker til å flytte fra; det være seg uroligheter, arbeidsledighet, fattigdom etc. Pull-faktoren handler om forhold ved det spesifikke stedet som trekker til seg tilflyttere.

Stay-faktorene er de som gjør at innvandrere blir boende og ser for seg en fremtid i distriktskommunen. Det er stay-faktoren som

er det sentrale i denne undersøkelsen. Hva er det som gjør at de blir værende?

Tilflyttere har ikke innebygget stay-faktor

Stay-faktorene er forskjellige for innfødte og innvandrere. Lokalbefolkningen har en innebygget stay-faktor; de har vokst opp på stedet, har som oftest familie og sosiale nettverk og kjenner stedets muligheter og

mangler. Det hindrer likevel ikke at en del flytter fra stedet de har vokst opp, på grunn av mellom annet utdanning eller jobbtilbud.

Tilflyttere, og i sær flyktninger og arbeidsinnvandrere, har sjelden et forhold til stedet før de flytter dit. Dersom kommunen og det lokale næringslivet ønsker at innvandrene skal velge å bli boende, blir oppgaven å bidra til å skape stedstilhørighet.

Hvorfor blir innvandrerne boende?

Trygghet, gode oppvekstvilkår, lite stress og vakker natur blir fremhevet som de mest attraktive egenskapene ved de tre distriktskommunene.

De fleste innvandrere NIBR snakket med, sier de kan leve sitt liv som de ønsker der de bor. Stedet har de kvaliteter som skal til for at de blir boende.

De positive kvalitetene ved stedet blir styrket over tid. Utvikling av meningsfulle relasjoner lokalt, bidrar til at flytting blir mindre sannsynlig ettersom botiden øker. Likevel er det relativt få som er helt sikre på at de kommer til å fortsette å bo i kommunen. Forhold som kan få betydning for fremtidige valg av bosted knytter seg særlig til barnas utdanning, å få brukt egen kompetanse og ressurser, arbeidsmarkedets utvikling lokalt, samt forhold i opprinnelseslandet.

«Alle plasser er Norge»

Hajji og Aisha stortrives i Haram hvor de ble bosatt i 2004. Flyktningkonsulenten kom til asylmottaket og sa at vi skulle til Haram. «Vi sa ok, alle plasser er Norge og da er Haram like bra som et annet sted.» Etter det har de omfavnet stedet. De liker seg fordi stedet er lite, rolig og det er lite trafikk. De kan gå til jobben og trenger verken månedskort eller bil. De har vært opptatt av å lære språket og bli kjent med folk. De kjenner naboen og de fleste som bor i Brattvåg, deltar på møter i borettslaget og på det meste som skjer. Hajji er også med i et hesteskokastelag. Da blir han kjent med menn fra bygda og får lære lokale dialekter.

Aisha og Hajji sier det gjør godt at folk kjenner dem. Det gjør at de trives. Når de går tur i landsbyen er det alltid noen som spør: «Hvordan går det med dere?» At noen bryr seg og kjenner dem oppleves som verdifullt. For som de sier: «Hvis du skal bo her må du være del av lokalsamfunnet. Hvis man bare er alene kan man bli syk.»

Hvorfor flytter innvandrerne?

Det er ikke alltid et aktivt valg eller en strategi bak om folk blir boende eller flytter.

For mange er det tilfeldigheter, muligheter eller mangel på muligheter som avgjør. Nesten alle informantene kjenner innvandrere som har flyttet fra Distrikts-Norge. De viktigste årsakene som ble oppgitt, var følgende:

- barnas skole og utdanning
- flytte nærmere familie eller venner
- at stedet ble for lite og storbyens status blant enkelte innvandrergupper
- muligheter for å praktisere egen religion
- større nettverk av folk med samme kultur andre steder
- muligheter for arbeid og å få brukt egen kompetanse

I alle tre kommunene hadde hele grupper av innvandrere fra samme opprinnelsesland flyttet. Flytting er en familiebeslutning, og hele familiens interesser blir tatt hensyn til når man bestemmer seg for å flytte. Noen angrep, og en del kommer tilbake. Mangelfull informasjon om vilkår knyttet til flytting og stedet man flytter til, kan medføre overdrevne forventninger til hvordan livet skal bli på det nye stedet.

Det gode liv på bygda

En kurdisk familie i Vestvågøy besluttet å dra til en by på Østlandet. Der hadde de en bekjent som fristet med «det gode liv». De opplevde store utfordringer på det nye stedet knyttet til jobb, bolig, barnehage og reiseavstander. De hadde også overdrevne forestillinger om hva kommunen ville gjøre for dem. Etter en vanskelig periode bestemte de seg for å flytte tilbake til Leknes. Der var de heldige; han fikk jobben på filetfabrikken tilbake. Kona ble også tilbydd jobb på samme sted. Nå vet de at om de skal flytte et annet sted, krever dette mye bedre planlegging.

Mer tolerante og åpne samfunn

Funn i de tre kommunene tyder på at innvandring til Distrikts-Norge kan prege og påvirke identiteten og kvaliteten til stedene – i positiv retning.

Fra alle de tre kommunene trekkes det fram positive følger av innvandringen. Det hevdes at folk flest er blitt mer tolerante og åpne, og kommunene har blitt mer mangfoldige kulturelt og sosialt. I næringsliv og arbeidsmarked har innvanderne tilført både etterlenget arbeidskraft og kompetanse og de har skapt egne arbeidsplasser.

Selv om det lokale mangfoldet hovedsakelig oppleves som positivt, er det også utfordringer. Om man lykkes med å skape gode lokalsamfunn for alle dreier seg blant annet om forventninger til om man skal leve «side om side eller sammen med» og «bli lik eller kan være forskjellig». Hvordan distriktskommuner tar i mot tilflyttere i sin alminnelighet, og folk som er litt annerledes i særdeleshet, kan være avgjørende for om de blir værende eller flytter videre.

Å orke å bo på et lite sted

Mohamed (40 år) fra Somalia, bor med kone og fem barn på Tynset. Han kom først til Oslo, men opplevde livet der som vanskelig. Han kunne ikke språket, var nesten bare sammen med andre somaliere. Han syntes det var vanskelig å få jobb, og å få kontakt med nordmenn. På Tynset er livet helt annerledes. Her jobber han som snekker, og familien leier en stor leilighet. De har bil, mange norske kontakter, og barna har rikelig med norske venner. Når han er sammen med familie og venner i Oslo, møter de imidlertid hans valg av bosted med skepsis. Mange av dem er arbeidsledige, og få har norske venner. De har jevnt over dårligere levestandard enn Mohamed. Likevel spør de: «Hvordan orker du å bo på det lille stedet der?»

Tilflyttere er godt for bygda

«Dette trur eg har vore godt for utviklinga av bygda på den måten at vi har fått mange med andre tradisjoner og bakgrunnar. Vi er stolte av tilflyttarane våre. Fleire av dei har etter kvart blitt endå meir brattvågarar enn mange av dei innfødde.»
Ordføreren i Haram, Bjørn Sandnes.

Inkludering er et samfunnsansvar

Inkludering av innvandrere er ikke bare en kommunal oppgave.

Minst like viktig er hvordan det lokale næringslivet forholder seg til den lokale innvandrerbefolkningen. Ansvarsavklaring og samarbeid, forum for å informere og diskutere nye behov, oppgaver og utfordringer kan forbedre det lokale inkluderingsarbeidet.

Lokalt, regionalt og nasjonalt ansvar

Studien har skaffet kunnskap om innvandrernes erfaringer og opplevelser fra sine første år i en norsk distriktskommune. Det er mye som konkret kan gjøres for å styrke mulighetene for at innvandrere finner det attraktivt å bosette seg og bli boende i kommunen.

Noen forslag retter seg mot alle tilflyttere, mens andre gjelder innvandrere eller enkeltgrupper. Noen av forslagene vil naturlig høre til et nasjonalt politisk nivå der nye virkemidler kan utvikles.

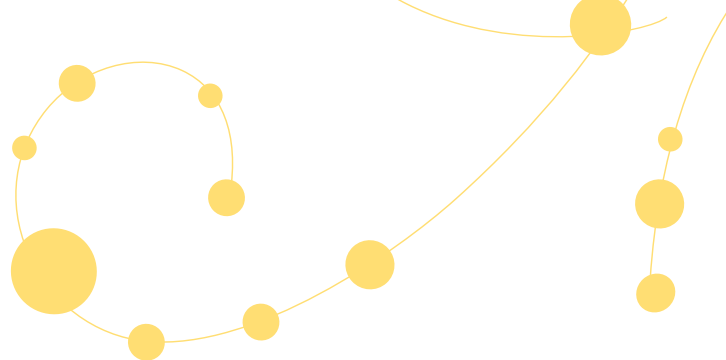
På et overordnet plan gjelder dette politiske vurderinger av en sterkere kobling mellom inkluderingspolitikk, distriktpolitikk, boligpolitikk, næringspolitikk osv. Målet er det samme; å få innvandrere til å trives og dermed velge å bli boende i Distrikts-Norge.

Råd til myndighetene

«Jeg synes myndighetene burde ta kontakt med flykninger tidlig og fortelle dem eller gi dem råd om at det ikke nødvendigvis er lurt å reise til en større plass. De bør bli forklart at man får bedre oppfølging og veiledning på liten plass, og at det er mindre kriminalitet og tryggere for dem og barna der, og at de får mer støtte fra vanlige folk.»

Flykting

Gode grep

I rapporten presenterer NIBR lærestykker til inspirasjon for mer helhetlig satsing på inkludering - dels basert på innvandrernes egne forslag.

Løsningene må selvsagt være tilpasset den lokale situasjonen, mulighetene og ressursene. Her er gode forslag til hva lokale myndigheter kan gjøre for å få innvandrere til føle seg velkomne og til å bli værende i kommunen. Mange av disse forslagene er like aktuelle for tilflyttere generelt, som for innvandrere spesielt.

1. *Ha tydelige verdier koplet med kommunale målsettinger om inkludering*
2. *Skap arenaer for møter mellom innvandrere og lokalbefolkning*
3. *Presentér «Månedens tilflytter» i lokale media, eller andre informasjonskanaler*
4. *Send velkomstbrev til alle tilflyttere og legg ut målrettet informasjon på kommunens hjemmesider*
5. *Etablér lokal rådgivningstjeneste for alle tilflyttere*
6. *Få til samarbeid mellom kommunen og næringsliv*
7. *Kartlegg utdanning og arbeidserfaring hos arbeidsinnvandreres ektefeller og hos andre familiegjeforente*
8. *Jobb for å få til aktiv rekruttering til lag og foreninger*
9. *Tilby fadderordninger for alle nyankomne innvandrere*
10. *Markedsfør etablerte innvandreres positive erfaringer*
11. *Gi gratis/rimelig språkkurs til alle med innvandrerbakgrunn*
12. *Gi bedre og mer målrettet informasjon om startlån, bostøtte og annen tilrettelegging for boligkjøp*
13. *Overvåk det lokale leiemarkedet for å hindre diskriminering*
14. *Tilby samtaler om fordeler og ulemper ved å bli boende eller flytte for flyktninger*
15. *Finn årsaker til og sett inn tiltak for å unngå at de fleste eller alle med samme bakgrunn flytter fra kommunen*

Vil du vite mer?

«Derfor blir vi her»

– innvandrere i Distrikts-Norge

NIBR-rapport 2012:5

Prosjektleder: Susanne Søholt

Hele rapporten kan lastes ned fra:

www.distriktssenteret.no

www.imdi.no

www.nibr.no

Fotografer:

Aadne Aasland s. 12, 13, 18

Ingrid Eide s. 6, 17

Marianne Konow s. 14, 22

Oddrun Midtbø s. 5, 15

Olav Saltbones s. 20

Guri Mette Vestby s. 19

Håvard Wannebo s. 1, 7

Distriktssenteret s. 9, 10

Steinkjer - Sogndal - Alstahaug
Tlf 48 16 82 80
Epost: post@kdu.no
www.distriktssenteret.no
facebook.com/distriktssenteret
twitter.com/distriktssenter

I samarbeid med:

Integrerings- og mangfoldsdirektoratet

Oslo - Gjøvik - Kristiansand - Bergen - Trondheim - Narvik
Tlf 24 16 88 00
Epost: post@imdi.no
www.imdi.no - www.inytt.no